

πω δύλα εἰς αὐτὸν, τὸν διποίον ἀγαπῶ
ώς ἀδελφόν; Κρῆμα νὰ ἦναι τόσον πο-
λύλογος.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ. Εἰς τὸ καλὸν, μπάρμπα
Λαυρέντια, εἰς τὸ καλὸν, μπάρμπα Λαυ-
ρέντια (ὁ Λαυρέντιος ἔξερχεται μετὰ
σπουδῆς ἐκ τοῦ μέρους, δι' οὗ εἰσῆλ-
θε τὰ δὲ παιδία φεύγουσι βλέποντα τὸν
ηγούμενον ἔξερχόμενον ἐκ μυστικῆς
τοις θύρας τῆς μονῆς). (*)

(ἀκολουθεῖ)

ΜΕΛΕΤΑΙ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

A'.

ΠΕΡΙ ΜΟΝΟΜΑΧΙΑΣ

B'.

Τίς η ἱσορρικὴ τῆς μονομαχίας καταγωρή

(Συνέχεια· δρα φυλλ. Θ'.)

Ἔπηρξεν ἐποχὴ καθ' θὺν δι σωματικὴ
ἰσχὺς ὑπερείχε τοῦ δικαίου καὶ τῆς
ἀληθείας, αὕτη δ' ἀντικαθίστα τοὺς νό-
μους καὶ περίστατο ὡς ἀπονομεὺς τῆς
δικαιοσύνης· η ἐποχὴ αὕτη ἐπεσκίασεν
ἴlla ἐν γένει τὰ ἔθνη, καὶ αὐτὴν τὴν
Ἑλλάδα, ἐν δι σωματικῇ εἰς τοιαύτην τινὰ
ἐποχὴν ἐπόμενον θὺτο ν' ἀνατείλῃ η
μάστις τῆς μονομαχίας. 'Ο Διόδωρος ἀ-
ναφέρει δτι προσήλθεν ἐκ τῶν πολε-
μικωτέρων τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς ἐθνῶν,

τῶν Γαλατῶν καὶ Γερμανῶν, θὺτο δὲ
ἄγνωστος τοις Ιουδαίοις, Ἕλλησι καὶ
Ρωμαίοις·¹⁾ δο Μοντέσκιος ἀποδεχόμενος
τὴν ἴστορικὴν ταύτην τῆς μονομαχίας
καταγωγὴν ἐπιφέρει δτι παρὰ τοῖς πο-
λεμικοῖς αὐτοῖς λαοῖς η γενναιότης πα-
ρίστατα ως τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ δίκαιον,
ἐνῷ η δειλίκη ἐθεωρεῖτο ως ἐνδειξίς τού-
ναντίου.²⁾ ἐπόμενον θὺτο ως ἐκ τῆς ἰ-
διότητος τῆς μονομαχίας νὰ προέλθῃ
αὕτη ἔξι ηδυῶν ἀπολιτιστῶν καὶ μὴ ἀ-
ναγνωρίζοντων ἄλλην ἀρχὴν η τὸ δί-
καιον τοῦ ἴσχυροτέρου διὰ τὸν αὐτὸν
λόγον δὲν φαίνεται παραδοξός η ἄγνωσ-
αυτῆς παρὰ τοῖς Ἕβραιοις, Ἕλλησι καὶ
Ρωμαίοις, ως ἔθνεσιν ἀνέκαθεν ὅποι σο-
φιατάτων νόμων διοικηθεῖσι, καὶ συνε-
πῶς τὸν νόμον ἀντὶ τῆς ἀτομικῆς ἴ-
σχύος ἀναγνωρίσασθε τὰ πολεμικὰ δι-
μως στίφη, ἀτινα διὰ τῶν κατακτή-
σεων ἐπιβάλλονται τὰ ἔσωτῶν συστήματα
καὶ συνήθως μεταφυτεύουσιν, δπου καὶ
ἄν ἐπεκτείνωσι τὴν φθοροποιὰν ὅπερ-
ξίν των, ἐπόμενον θὺτο νὰ διασώσωσι
καὶ τὴν μάστιγα ταύτην, περιβάλλοντες
ἰδίως αὐτὴν διὰ τρόπου πολλοὺς δυνα-
μένους νὰ προσελκύσῃ τὸ φευγόντον
κυρίως σύστημα τὸ ἀνυψώσαν τοὺς
λεγομένους ἄρχοντας εἰς θαυμὸν προά-
γοντα τὴν περιφρόνησιν τοῦ πλησίουν
καὶ τῆς πολιτείας ἐν γένει, τὸ σύστημα
τοῦτο κατέστησε τὴν μονομαχίαν ἀληθῆ
πρόληψιν, μεγίστην ἐντεῦθεν ἐπιρροὴν
ἐνασκήσασαν ιδίως κατὰ τὸν μεσαιώνα,
ὅτε δ ἐγωιτιμὸς προήχθη μέχρι τοῦ
θαυμοῦ τῆς περιφρόνησεως καὶ αὐτῶν
τῶν τέκνων αὐτῶν· η ἐποχὴ αὕτη ὑ-
πηρξεν η παρασχοῦσα τὴν δαψιλεστέ-
ραν τῆ μονομαχίαν τροφὴν, καὶ ὑπὲρ
πᾶσαν ἄλλην ὑπὲρ τῆς ἑδραιώσεως αὐ-
τῆς συντελέσσασθε η ιδέα τῆς μεγάλης
ἀξίας τοῦ προσώπου, προϊόν οὖσα κατ'
ἔξοχήν γερμανικὸν, ἔθηκε τὰς πρώ-
τας βάσεις τῆς μονομαχίας καὶ προ-

(*) Τὰς ἐν τῇ σκηνῇ ταύτη σημειώσεις καθθ
δίγονον ἐκτενεῖς, καὶ οὐχὶ δίγονον σπουδαίας ως
τοῦ ἴστορικοῦ αὐτῶν ἐνδιαφέροντος, θέλομεν
δημοσιεύσεις εἰς τὸ προσεχὲς φυλλάδιον, μὴ δυ-
νάμενοι ἀφ' ἐνδε μὲν νὰ καταχωρίσωμεν αὐτὰς
τοιχήρους ἐν τῷ περόντι φυλλάδιῳ ἐνεκα τῆς
πικιωρευθείσης ὑλῆς, μὴ θέλοντες δ' ἀφ' ἐτέρου
νὰ τὰς ἀκρωτηριάσωμεν.

S. Z. A.

ZAK. ΑΝΘ. ΕΤΟΣ. Α'.

(1) Διοδ. Σικελ. 6ι6λ. 5 κεφ. 28.

(2) Montesquieu Esprit des lois liv 28, chap 17.

ἥγαγεν αὐτὴν ἀπόδειξις τούτου εἶναι,
ὅτι αἱ μονομαχίαι συνέβαινον μάνην με-
ταξὺ τῶν ἀρχόντων, κατόπιν δὲ, συνε-
πέσῃ τοῦ γνωστοῦ νόμου «φίλει τὸ ὑ-
πήκοον μιμεῖθαι τὸν ἀρχοντα» ἐπε-
ξετάθη αὕτη καὶ μεταξὺ τῶν ἰδιωτῶν οὐ-
δὲν εἶναι κινδυνωδέστερον διὰ τοὺς
λαοὺς καὶ τὰ ἔθνη, ἢ ἡ μόρφωσις
ἀρχόντων στηρίζομένων μόνον εἰς τὴν
καταγωγὴν καὶ τὸν πλοῦτον, ἐρήμους
δὲ πάσης διανοτικῆς μορφώσεως καὶ
τῆς ἀπαραιτήτου εἰς ἀληθεῖς ἀρχον-
τας εὐγενοῦς ψυχῆς· οἱ μόνον εἰς τὴν
γέννησιν καὶ τὸν πλοῦτον τὴν ἀρχον-
τείαν αὐτῶν στηρίζοντες, ἀντὶ προ-
στατῶν καὶ πρὸς τὴν πρόδοσην ἡγεμό-
νων, μεταβάλλονται εἰς ἀστόργους τυ-
ράννους δηλητηριάζοντας τὰ σπλάγχνα
τῶν κοινωνῶν καὶ παρέχοντας παρ-
δείγματα τείνοντα εἰς τὴν περιφρό-
νησιν τοῦ πλησίου καὶ εἰς τὴν ἀπο-
νέκρωσιν παντὸς αἰσθηματος εὐγενοῦς· τοι
αὐτὴ ὅπηρξεν ἡ ἀρχοντία τοῦ μεσαίωνος,
τῆς δοπιάς τὰ ἔχνη δὲν ἐκηλείσθησαν ἀ-
τυχῶς εἰσέτι ἀπὸ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ δ-
ρίζοντος, ἀλλὰ σκιάζουσιν ἔτι αὐτὸν, ἐ-
γείροντα ἐνίστε καὶ πυκνότατα νέφη
ἀμαυροῦντα τὴν θέλγουσαν αὐτοῦ αἰ-
θριότητα· ἡ ἡτα δύναται αὐτοῦ ἔσται
ἐντελής ὡς ἀπηνῶς διακομένη ὑπὸ τοῦ
δείπνος τῶν προόδου νόμου, τοῦ
προωρισμένου ν' ἀνυψώσῃ ἔκαστον ἄν-
θρωπον εἰς ἀνάλογον τῶν φυσικῶν προ-
τερημάτων τοῦ θέσιν, καὶ πλήρη πα-
ράσχῃ τὰ μέσα τῆς ἐπιτελέσεως τοῦ
προορισμοῦ αὐτοῦ· εἰς τοιαύτην ἐπο-
χὴν, ἐπαναλέγομεν, προήχθη ἡ μονομα-
χία προσελαθοῦσα κατ' αὐτὴν μάλιστα
τὴν ἀπεχθεστέραν μορφήν· διότι ἐνῷ
κατὰ τοὺς αρχαίους χρόνους παρίστατο
ῶς εὐγενῆς ἀπεικόνισις τῶν περὶ τῆς πα-
τρίδος γενναίων αἰσθημάτων, κατὰ τὴν
ἐποχὴν ταύτην τοῦ μεσαίωνος προσέλαθε
τὸν χαρακτῆρα τοῦ ὑπερτάτου τοῦ πρω-
σώπου ἐγωισμοῦ, φρονοῦντος· διὰ οὐδὲν
τὴν ἡ πολιτεία ἐπαρκεῖ νὰ ἴκανοποιήσῃ
τὴν προσβληθείσαν τοῦ ἀτόμου τιμὴν,
ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ ἔξηρτάτο τὸ δίκαιον
καὶ ἡ ἀπονομὴ τῶν εὐεργετημάτων αὐ-
τοῦ· ὁποῖον ἔθνος δύναται νὰ θιάσῃ
καὶ προσχθῇ, τοῦ ὁποίου οἱ ἀρχοντες
περιφρονῦσι τοὺς νόμους μετὰ τοσαύ-
της ἀκηδίας, παρέχοντες τὸ θιλιερώ-
τερον παράδειγμα τοῖς ἀρχομένοις λα-
οῖς! Τὴν εἰς τοῦτο ἀπάντησιν παρέχει
προσφυδίς δι μεγαλήγορος Πλάτων διὰ τῶν
ἔξις ἀξιοσημειώτων λόγων «Ἐν ἦ μὲν
πόλει ἀρχόμενος ἦ καὶ ἀκυρος νόμος φθι-
ρὰν δρᾶ τῇ τοιαύτῃ ἐτοίμην οὗσαν,
ἐν ἦ δ' ἂν δεσπότης τῶν ἀρχόντων,
οἱ δ' ἀρχοντες δοῦλοι τοῦ νόμου, σωτη-
ρίαν καὶ παντὶ δσα θεοὶ πόλεσιν ἀγα-
θὸν γιγνόμενα καθορῶ.» Ιδού δποι-
ον ἀποσυνθετικὸν διὰ τὰ ἔθνη σκοπὸν
προσέλαθε κατὰ τὸν μεσαιώνα ἡ μονο-
μαχία τούναντίον παρὰ τοῖς Ἑλλησι
εἰς μάτην ηθέλομεν ἐπιζητήσει τὴν ὑ-
παρξίαν τῆς μονομαχίας ὡς ἐκ τοῦ ἔθνη-
κοῦ χαρακτῆρος τῶν Ἐλλήνων, οἵτινες
ἔθνικώτερον είον ἔζων τῶν νῦν ἀπο-
γόνων αὐτῶν, ἀφοσιώμενοι καθ' ὅλην
κληρίαν εἰς τὸ ἔθνος αὐτῶν καὶ ἀπὸ
τῶν ἀρχῶν τῆς πολιτείας ἀναμένοντες
τὴν ἴκανοποίησιν τῆς προσβολῆς τῶν δυ-
καιωμάτων αὐτῶν είναι ἀληθὲς, διτὶ ἀ-
ναφέρονται μονομαχίαι τινὲς μεταξὺ τῶν
«Ἐλλήνων ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἐποχῇ, καὶ
αὐτὰ τοῦ ποιητά· ακτος 'Ομήρου τὰ ἔ-
πη Βρίθουσι μονομαχιῶν τῶν προϊστα-
μένων τῶν Ἐλλήνων στρατιωτῶν κα-
τὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ὥρατος Ἐλένης κα-
τὰ τὸν Τρώων πόλεμον' ἀλλ' ὡς ἐ-
τοῦ τρόπου, δι' οὐκ αὖται ἐγένοντο, φά-
νεται ὅλως διάφορος τῆς κυρίως μονο-
μαχίας, οἷς ἐπεκράτησεν ἐν τοῖς ἔθν-
σιν ἐν οἷς προήχθη, καὶ ὡς ἀνεπτύχθη
καὶ διεσώθη παρ' ὑμίν· ἥπτως ἀναφέ-
ρεται ὑπὸ τοῦ Διοδώρου ἐν τῷ περ
«Ἡρακλειδῶν αὐτοῦ συγγράμματι ἡ με-
ταξὺ τοῦ 'Ἡρακλείδου Ἄλλου καὶ τοῦ
Ἐγέμου μονομαχία, τὴν δοπιάν ὁ Παυ-
σανίας θεωρεῖ ὡς προὶδην προηγθείσην
συμφωνίας τῶν ἀγωνισθέντων' ἀλλ' αὐ-
τὴ γενομένη ἐν μέσω τῶν στρατοπέδων,
ὅτε οἱ νόμοι παύουσιν ἴσχύοντες καὶ
δαψιλεύοντες τὴν εὐεργέτιδα αὐτῶν

πιρροήν, δικαιολογούσις τὴν τέλεσίν της, καὶ ὅλως μὲ διάφορον χαρακτῆρα αὐτὴν περιβάλλοντις ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐτελοῦντο ἐν τῇ ἐποχῇ τῶν ἡρωϊκῶν τῆς Ἑλλάδος χρόνων, διετοῖς κοινωνίαις δὲν εἶχον εἰσέτι εἰσέλθει εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀναπτύξεως, ἐνῷ τούναντίον ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ ἡ μονομαχία προήχθη ἔτι πλέον καὶ μέχρι δεισιδαιμονίας ἀνῆλθε, καθ' ἣν ἐποχὴν ἴκανως παρ' αὐτῇ ἀνεπτύχθη ἡ μόρφωσις τῶν κοινωνιῶν· ὁ Carrer ἔξετάζων τὴν ἱστορικὴν τῆς μονομαχίας πηγὴν, ἀποδίδει καὶ οὗτος τὴν προσγωγὴν αὐτῆς εἰς τὰς γερμανικὰς φυλὰς, δητῶς δ' ἀναφέρει πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀπολιτίστου αὐτῆς ἰδιότητος, διτε δὲν ἵσχεν αὕτη παρὰ τοὺς μῆλλον πεπολιτισμένοις τῆς ἀρχαιότητος λαοῖς τοῖς Ἑλληνοι καὶ Ρωμαίοις· θεωροῦται δῆμος, διτε, ὡς οἱ Ἑλληνες, οὔτω καὶ οἱ Ρωμαῖοι ὑπέστησαν τὴν φθοροποιίαν ἐπιρροὴν αὐτῆς· ἴδιως κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Καίσαρος ἐπεκράτησεν αὕτη μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ρωμαϊκοῦ στρατοῦ, πολλὴν δ' ἐνέργειαν ὁ Καίσαρ κατέβαλε πρὸς καταπολέμησιν αὐτῆς· Γνωστὴ εἶναι ἡ κατάπτωσις τῆς κοινοκρατορίας τῆς Ρώμης καὶ ἡ κατάκτησις ὑπὸ διαφόρων Βαρβάρων φυλῶν δρημούσιων ἐκ τῶν Βορείων μερῶν· ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς μελέτης ταύτης ἐξέθεμεν, ἡ μονομαχία προτὸν οὖσα ἀπολυτισμοῦ καὶ Βαρβάρων ἴδιον ἔθνων, κατὰ Φυσικὸν λόγον ἐπεκράτει καὶ εἰς τὰ ἔκεινα, ἀτινα κατέκτησαν τὸ ρωμαϊκὸν κράτος εἰσελάσαντα καὶ εἰς τὴν Ρώμην αὐτήν· παρ' αὐτοῖς δὲν ὑπῆρχον ἄλλοι νόμοι ἢ δύναμις τοῦ ξίφους καὶ τῆς ἴσχυος· τὸ ξίφος ἀνεπλήρων τὸν δικαστὴν ἐν πάσῃ διαφορᾷ διγειρομένη οὐ μόνον περὶ τιμῆς, ἀλλὰ περὶ παντὸς ἄλλου ἀντικειμένου, καὶ μεταξὺ ὅλων τῶν μελῶν τῶν νομάδων ἔκεινων λαῶν τοσαῦτη δ' ἥτοι ἡ ἴσχυς τῆς μονομαχίας παρὰ τοῖς Βαρβάροις ἔκεινοις κατακτηταῖς, καὶ τοσαύτης Χρῆσις αὐτῆς ἐγένετο ἐν ἀπάσαις διαφοραῖς· ὅστε προσέλαβε τὴν οὐ-

μνὴν ἰδιότητα τῶν δικαστηρίων ἐπικληθεῖσα μονομαχία δικαστική· Βραδύτερον προσέλαβε καὶ τὴν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο αὐτὴν ἐνισχύσασαν δεισιδαιμονα ἀξίαν, συνδεθεῖσα μετὰ τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων τῆς τότε ἐποχῆς οὕτως ἴσχυρῶς ἐρρίωμένη παρὰ τοῖς κατακτηταῖς τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, μετεδόθη ὅπ' αὐτῶν εἰς δλας τὰς ὑπὸ τῶν Ρωμαίων πρότερον κατακτηθεῖσας πόλεις ἐν αἷς ἐπεβλήθησαν κατὰ φυσικὸν λόγον καὶ ἄλλα ἔτι ἔθιμα τῶν Βαρβάρων κατακτητῶν· συμβαίνει δῆμος ἐνίστε ίνα καὶ αὐτοὶ οἱ κατακτηταὶ κατακτῶνται ἥθικῶς ὑπὸ τῶν κατακτωμένων λαῶν· εἰς τὰς κατακτησίες ταύτας τῆς Ἑλλάδος ὥφειλεν ἡ Ρώμη τὴν διανοητικὴν αὐτῆς ἀνάπτυξιν καὶ τὸ ἥθικόν μεγαλεῖον αὐτῆς· εἰς τὰς κατακτησίες ταύτας τῶν ρωμαϊκῶν χωρῶν ὥφειλον καὶ αἱ ἄγριαι Σκανδιναύσκηι φυλαὶ τὴν ἐπικράτησιν τῶν ἀνθρωπίνων ἰδεῶν καὶ τὴν ἐν γένει κοινωνικὴν κάπως ἀνάπτυξιν τῶν· εἰς τὴν ἐπιρροὴν ταύτην δρείλεται καὶ ὁ περιορισμὸς τῆς μονομαχίας, ἐπιτραπείσης μόνον ἐπὶ τοῦ σταδίου τῆς τιμῆς, παυσάσης δὲν ἀναπληροῖ τὴν ὕπαρξιν τῶν δικαστηρίων, καὶ τὴν λύσιν πασῶν τῶν ἀναφαινομένων διαφορῶν· οὕτω περιορισθεῖσα, μετεδόθη καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ἐν ἡ σπουδαίως, ὡς προεξέθημεν ἀνεπτύχθη ὑπὸ τῶν τότε ἀρχόντων, καὶ τῶν λεγομένων Ἱπποτῶν· περίεργοι ἐν γένει εἰσὶν οἱ τρόποι δι' ὧν ἐτελεῖτο ἡ μονομαχία ἀναλόγως ἐκάστης ἐποχῆς, ὃν τινὲς φαίνονται αὐτόχρημα κωμικοί· δὲν προτίθεμεθα δεῖν εἰσέλθωμεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς τελέσεως αὐτῆς, ὡς δῆλως ἔνηντο τοῦ θέματος ἡμῶν. Τοιαύτη ἐν συντόμῳ ἡ ἱστορικὴ τῆς μονομαχίας πηγὴ· δὲν ἀνεπτύξαμεν ταύτην διὰ μακρῶν, διότι σκοπὸς ήμῶν δὲν εἶναι ἡ περιγραφὴ αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ιστορίας ἀπόδειξις τοῦ Βαρβάρου αὐτῆς· ἐξέθεμεν τοσούτον μόνον τὰ περὶ τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς καταγωγῆς, δσον ἥρκει νὰ ἀποδειχθῇ δτε-

προσήλθεν ἐκ Βαρβάρων καὶ ἀπολιτίστων ἔθνῶι, οὐθησε δὲ ἐν ἐποχοῖς καθ' ἡς τὰ ἔθνη δὲν εἶχον προαγθῆ εἰς τὸν πολιτισμὸν, δὲν εἶχον αἰσθανθῆ καὶ κατανοήσει τὰ εὐεργετήματα τῶν θεσμῶν, καὶ τὴν διὰ τὰς κοινωνίας ὀλεθρίαν τῆς αὐτοδικίας ἐπίδρασιν ὡς τοιαύτη δὲν ἤδηνατο νὰ παραμείνῃ ἄμα τῇ προαγωγῇ ὅρθοτέρων ἐν τῷ κόσμῳ ἵδεων, ἀλλὰ καταπολεμήθη διὰ παντὸς δυνατοῦ μέσου· καὶ εἴσαι μὲν ἀληθὲς, ὅτι δὲν κατωρθώθη ἡ ἴντελὴς αὐτῆς ἐκρίζωσις, ἀλλὰ σπουδαίως ἐμετριάσθη καὶ σπανιώτερον ἐνασκεταῖ· ἐνῷ πρότερον καὶ αὐτοὶ οἱ Βασιλεῖς παρίσταντο κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐπιτελέσεως τῶν μονομαχιῶν ἐνισχύοντες οὕτω διὰ τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν τὴν ἐπικράτησίν της, κατόπιν οὖ μόνον δὲν παρίσταντο ἀλλὰ καὶ νόμους αὐτηρούς ἐπένθαλλον τοὺς μονομαχοῦσι· τοὺς νόμους τούτους θέλομεν ἐκθέσει θραδύτερον κατὰ τὴν ἐκτεθεῖσαν διάταξιν τῆς ὑπ' ὄψιν μελέτης· ἐνταῦθα περιοριζόμεθα ὡς ἐπίλογον τῆς ἱστορίκης ἐκθέσεως νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1260, ἐπὶ τῆς Βασιλείας Λουδοβίκου τοῦ ἐπικληθέντος ‘Αγίου, ἔκτοτε ἤρξατο ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχῶν ἀπαγόρευσις τῆς φθοροποιίας ταύτας μάστιγος· ἐν δὲ τῇ πατρίδι αὐτῆς Γερμανίᾳ, μόλις κατὰ τὸ 1660 ἐπείλθεν ἡ πρόνοια τοῦ Νομοθέτου εὐδοκήσαντος νὰ καταστείλῃ αὐτὴν διὰ νόμων ὅσον οἶζον τε αὐτηρῶν· ὑστάτη τῶν ἐπισημοτέρων μονομαχιῶν τῶν ὑπὸ τὸ δόνομα *Jugement de Dieu* ἐπικαλούμενων, ἀναφέρεται ἡ κατὰ τὴν 10 Ιουλίου 1547 ἐνώπιον τοῦ Ἐρρίκου Β'. γενομένη μεταξὺ τοῦ Jarnac καὶ τοῦ προσφιλεστάτου τῷ Ἐρρίκῳ Chataigneraye ὁ Ἐρρίκος τοσοῦτον ἐπικράνθη ἐν τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ εὐνοούμενού του ὥστε παρευθῆ δρκίζεται νὰ ρή ἐπιτρέψῃ πλέον τὰς μονομαχίας¹⁾ πρᾶγμα ἀπίστευτον! ἀναφωνεῖ ἐκπληκτος ὁ Carrer· ὁ πρῶτος λέγει νόμος, ὁ-

στις κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐπηλθε κατὰ τῆς μονομαχίας, ὑπεγράφη ὑπὸ τῆς χειρὸς ἑκείνου, δοτις ὑπέγραψε τὴν διάταξιν τοῦ ‘Αγίου Βαρθολομαίου. «Chose incroyable! la première loi qui parut à cette époque contre les duels était signée de la main même qui souscrivit l'ordre de la Saint-Barthélemy» σπουδαίαν τὴν μονομαχίαν κατάπτωσιν ἐπήνσυγκε καὶ τὸ διάταγμα τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ'. τὸ ἐκδοθὲν κατὰ τὰ 1723 δι' οὗ ἀνεγεούντο δλαι ἐν γένει αἱ κατὰ τῆς μονομαχίας ἀρχαιότεραι διατάξεις· ἐπηλθε τέλος ἡ ἐπανάστατις τοῦ 1789, ἡ ἀνατολὴ αὐτη τῆς ἀνθρωπότητος, ητις ὡς ἐκ τῶν φωταγών ἵδεων ἂς ἐδαψίλευσεν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐπόμενον ᾧτο νὰ καταπολεμήσῃ θεῖμον ἀποκρουόμενον ὑπὸ τῆς λογικῆς καὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον, οὐ τὸν σεβασμὸν ὡς δόγμα αὐτῆς ἀνέγραψεν, ὁ φειλομένης ἀδελφότητος· κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἐν ᾧ τὰ πάντα συνεῖχε σύγχυσις καὶ ταραχὴ καὶ αὐτοὺς τοὺς νόμους ἀποναρκοῦσα, ἐν ᾧ ἡ ἀνωρθούντο τὰ στοιχεῖα ἑκεῖνα, ἃτινα συνήθως συναγείρονται εἰς τὰ μεγάλα συμβάντα τὰ ἀλλοιοῦντα τὴν εἰκόνα τῆς δλητήρωπότητος, καὶ ἐν τῇ ταραχώδει ταύτῃ ἐποχῇ εὑρίσκομεν τὴν μονομαχίαν καταδικαζομένην δι' εὐφορίας καὶ ἐπερφρονητικῆς ἀπαντήσεως ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ ἐδοξούτερου ἵστως τῆς ἐπαναστάσεως· ἀνδρὸς, τοῦ Μιραβώ²⁾ δτε δι de Cazalès ἐν τῇ ἔθνικῇ συνελεύσει, Σιέκοψε τὸν Μιραβώ ἐνθουσιωδῶς ἀναπτύσσοντα τὰς ἕρας ἀρχὰς τῆς ἐπαναστάσεως, φύλαρον αὐτὸν ἀποκαλῶν, δι Μιραβώ δὲν προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς μονομαχίαν, ἀλλὰ ταράχως καὶ μόνον σύμμαχον ἔχων τὴν λογικὴν, παρεκάλεσε τὸν πρόεδρον νὰ διατάξῃ τὸν θρασὺν αὐτοῦ διδροστὴν νὰ σιωπήσῃ. «Lorsque M. de Cazalès l' interrompit à l' assemblée nationale en lui disant: M. Mirabeau, vous êtes un bavard, et voilà tout—M. le président, répliqua froidelement celui-ci, faites donc faire

(1) Carrer; contre le duel. P. 10

M. de Cazalès qui m' appelle un bavard.» ή ἀπάντησις αὗτη ἀναμιμησκεις ήμιν τὴν ἔτι μᾶλλον ὑπερτέρων τῆς ἀρχαιοτάτης τῶν προγόνων ἡμῶν ἐποχῆς ἀπάντησιν, διτε εἰς τὸ ῥάπισμα τοῦ θρασέως Εὐρυθιάδου δύσνουσκαὶ μεγαλόφρων Θεμιστοκλῆς ἀπήντα ὑπερφάνως τὸ περίφημον ἐκεῖνο ἀπάταξον μὲν, ἀκουσον δὲν δ ποινικὸς τέλος κώδηξ δ ἐκδοθεὶς τὴν 25 Σεπτεμβρίου τοῦ 1791 κατεδίκαζε καὶ οὗτος τὴν μονομαχίαν αὐστηροτάτας ἐπιβάλλων ποινὰς αὐτὸς τέλος δ εἰς σραγεῖον μεταβαλὼν τὴν ἀνθρωπότητα βούταρτης, καὶ οὕτος, ως δ ἡρως τοῦ ἀγίου Βαρθολομαίου Ἐρρίκος, ἐφείσθη τοῦ αἵματος τοῦ ἀπὸ τῆς μονομαχίας ἰχεομένου, καὶ ἐν τῷ ποινικῷ αὐτοῦ κώδικι τῷ κατὰ τὸ 1810 ἐκδοθέντι, καθιέρου τὴν ἀρχὴν διτε δ μονομάχος ἵσεσθαι πρὸς τὸν φονέα, καὶ ἐπιβάλλονται αὐτῷ αἱ ἐπὶ τοῦ φόνου ποιναῖ.

Τοιαύτη ἐν συντόμῳ η ἱστορικὴ ἀνάπτυξις τῆς μονομαχίας ἔξι, ἦς καταδικούνεται, διτε ἀπὸ Βαρβάρων προσῆθεν, εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῆς Βενετίας ἐπιβολῆς τῶν Βαρβάρων ἐθίμων τὴν μετάδοσιν τῆς δρείλει, καὶ τέλος μόνον οἱ ἀρνηταὶ τῆς λογικῆς καὶ ἀδειὲς τῆς ἀληθοῦς γνώσεως τοῦ προστάτου τῆς τιμῆς, αὐτοὶ μόνοι ἔξακολουθούσιν ἀναγνωγωρίζοντες τὸ ἀσπαστὸν τῆς ὑπάρξεώς της.

Δ. Θ. ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ.

(ἀκολουθεῖ)

ΣΙΕΝΙΟΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

(Συνέχ. Ἡδε φύλλ. Θ').

Δὲν ἔβλεπον νῦν κατὰ πρῶτον τὰ περίφημα ταῦτα τεχνουργῆματα, πλὴν μετ' ἔκστάσεως τὰ ἔθεωρον καὶ πάλιν, καθότι καίτοι ἡμην νεώτατος καὶ ἄνευ πείρας εἰσέτι οἱ τὰ τῆς τέχνης, μοὶ

ἔφαίνετο δύμας διτε ἀνεύρισκον πάντοτε ἐν αὐτοῖς θαυμασίας λέπτομερείας. Μεταξὺ τῶν ἀριστοργημάτων τούτων, κατέχει ἔξαιρετικὴν θέσιν δ μαρμάρινος τοῦ ναοῦ ἀμβων, ἔξασιον ἔργον τοῦ Νικολάου τοῦ ἐκ Πίσσης (Nicola Pisano), διτε ἐπέπρωτο νὰ γίνῃ δ πρῶτος καὶ δ μόνος ἐπανορθωτὴς τῆς τέχνης ἐν Εὐρώπῃ. Δὲν γινώσκεται ἀκριβῶς τὸ ἔτος τῆς γεννήσεως αὐτοῦ ἀλλὰ θεωρίας ἀνήκει εἰς τὸν ΙΙ'. αἰῶνα, οὕτε κατηγέτο ἀπὸ τεχνιτῶν, διότι οἱ πρόγονοι αὐτοῦ εἴτε ἐνησχολήθησαν περὶ τὰ ἴδια, εἴτε κατέσχον δημόσια ἀξιώματα μάλιστα δε δ πάππος αὐτοῦ ἦν συμβολαιογράφος. Οὐχὶ ἀπορος ἐντεῦθεν τυγχάνων, δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ ἐργασθῇ πρὸς ἀπολαυὴν τῶν πρὸς ζωάρκειαν μέσων· ως ἐκ τούτου ἐλαυνόμενος μπὸ τῆς ἀκαθέκτου δρμῆς τοῦ πνεύματός του, σπουδάζων τὰ ἀρχαῖα τῆς γλυπτικῆς ἔργα, ἐν τε τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν Ρώμῃ, καὶ ἐνασχολούμενος περὶ τὴν πλαστικὴν, τότε μόνον ἐπεχείρησε δημόσια ἔργα, ως φαίνεται, διταν ἡθάνθητο εἰστὸν ἵκανὸν ν ἀνψωθῆ ὑπεράνω τῶν συγχρόνων του· καὶ πράγματι μεγίστη οὐπάρχει η μεταξὺ τῶν ἔργων τοῦ τότε καροῦ καὶ τῆς τοῦ Νικολάου διάστασις.

Ως καὶ ἐν Ἑλλάδι, οὕτω καὶ ἐν Ρώμῃ αἱ τέχναι κατέπεσον ἔνεκα τῆς διαφθορᾶς τῶν ἡθῶν. Η κατάστασις αὐτη ἔγκολούθησε καὶ μετὰ ταῦτα, ἀν καὶ οἱ Βαρβάροι, οἱ εἰσβαλόντες εἰς Ἰταλίαν οὐ μόνον δὲν κατέστρεψαν τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα, ἀλλὰ μάλιστα διὰ διαταγμάτων ἐπειράθησαν νὰ τὰ διατηρήσωσι. Τῆς αὐτοκρατορίας μετακομισθείσης εἰς Κωνσταντινούπολιν, μετηνέγκθησαν ἐκεῖ καὶ αἱ τέχναι, ἀλλὰ προέσσιν πάντοτε πρὸς τὸ χείρον, τὴν δὲ καλλιτεχνίαν ἀντικατέστησεν η πολυτέλεια τοῦ ἔργου καὶ τῆς ὅλης. Πρὸς χείρονα τύχην τῶν τεχνῶν, οἱ βυζαντίνοι ἡσαν τοσοῦτον εἰσέτι ἀμαθεῖς καὶ ἀμοιροι· Ἰδεῶν περὶ τὰς τέχνας, ὥστε ἐπίστευον διτε τὰ ἔξι Ἰταλίας μπὸ τοῦ Κων-